

Kad slēdzams autora līgums?

Autoratlīdzību jautājums joprojām ir gan autoru (kuri mēģina ielauzīties jaunajā sistēmā), gan grāmatvežu (kuri jau rēķina pa jaunam) dienaskārtībā, jo nodokļu reformas kontekstā arī šeit vērojamas izmaiņas. Tāpēc ir īstais brīdis salikt pa plauktiņiem, kas īsti ir autora līgums un kādos gadījumos tas slēdzams.

Praksē nereti par autordarbu izstrādi slēdz nevis autora līgumu, bet uzņēmuma vai darba līgumu. Pusēm, kas šādus līgumus slēdz, ne vienmēr ir skaidrs, kad jāslēdz tieši autora līgums, bet kad – cita veida līgums. Kas ir autora līgums, kāds ir tam piemērojamais regulējums, kad tas slēdzams, un kādi nodokļi jāpiemēro autoratlīdzībai?

Artūrs Ševčuks
ZAB "Deloitte Legal" jurists

Tel: 67074456
Mob: +371 28739337
E-pasts: asevcuks@deloittece.com

Kas ir autora līgums?

Autora līgums ir uzņēmuma līguma veids. Atbilstoši Civillikuma 2212.panta 1.daļai "ar uzņēmuma līgumu viena puse uzņemas izpildīt otrai pusei par zināmu atlīdzību ar saviem darba rīkiem un ierīcēm kādu pasūtījumu, izgatavot kādu lietu vai izvest galā kādu pasākumu". No tā izriet, ka uzņēmuma līguma mērķis ir nevis darbs vispār, bet kāds noteikts darba rezultāts.

Autora līguma gadījumā vienai no līgumslēdzējpusēm ir jābūt autoram (fiziskā persona, kura rada konkrēto darbu), kas par atlīdzību izstrādā konkrētu ar autortiesībām aizsargātu darbu (autora radošās darbības rezultāts literatūras, zinātnes vai mākslas jomā neatkarīgi no tā izpausmes veida, formas un vērtības, piemēram, grāmatas, dziesmas, dizains, zīmējums u.c., kā arī atsavinātie autora darbi, piemēram, tulkojumi, ekranizācijas, apkopojumi utt.).

Autordarbs (autora līguma priekšmets – darba izpildes rezultāts) nevar būt un ar Autortiesību likumu (AL) netiek aizsargātas, piemēram, idejas, metodes, procesi un matemātiskās koncepcijas.

Jānorāda, ka autora līguma priekšmetu izpilda tieši autors. Pieaicināt līdzautorus un līdzautoru sastāvu drīkst tikai ar pasūtītāja rakstisku piekrišanu, ja tas nepieciešams darba izpildei un līgumā nav paredzēts citādi. Ja autors neievēro pienākumu personiski izpildīt darbu, pasūtītājs var uzteikt līgumu (AL 13.panta 3.daļa).

Kad slēgt autora līgumu?

Lai noteiktu, vai radīts ar autortiesībām aizsargāts objekts, jāizvērtē iepriekš aplūkotie faktori, proti:

- vai līguma izpildi veic autors (atbilstoši AL 1.panta 1.punktā noteiktajai definīcijai);
- vai līguma izpildes rezultātā ir radīts autora darbs (atbilstoši AL 1.panta 2.punktā noteiktajai definīcijai). Jaunrade jeb darba oriģinalitāte ir pamatkritērijs, lai darbs būtu aizsargājams ar autortiesībām;
- vai līguma izpildes rezultātā netiek radīts neaizsargājams darbs (atbilstoši AL 6.pantam).

Tādējādi secināms – lai izvērtētu, vai konkrētajā situācijā slēdzams autora līgums, nevis darba vai uzņēmuma līgums, nepieciešams atbildēt uz jautājumu: vai darba rezultātā tiek radīts ar autortiesībām aizsargāts objekts un līguma mērķis ir šāda ar autortiesībām aizsargāta darba radīšana?

Papildus jānorāda: tā kā autors darbus var radīt arī uz darba līguma pamata, slēdzot autora līgumu, jāizvērtē, vai autora līgums nesatur darba līguma pazīmes, piemēram:

- līgums slēgts par konkrētu darbu un noteiktā laika periodā;
- darbs veikts pasūtītāja vadībā, ievērojot pasūtītāja iekšējos kārtības noteikumus;
- izpildītājs izmanto pasūtītājam piederošus pamatlīdzekļus un materiālus (izpildītājs ir ekonomiski atkarīgs no pasūtītāja).

Ja autora līgumā ir darba līguma pazīmes, tad neatkarīgi no tā, kāds ir līguma nosaukums, uzņēmumam jāmaksā alga un jāietur visi nodokļi kā no darba ņēmēja. Piemēram, ja fotogrāfs ar pasūtītāja fotoaparātu uzņem un sagatavo fotogrāfijas tikai vienam pasūtītājam, neatkarīgi no līguma nosaukuma tas uzskatāms par darba līgumu. Tādēļ ir būtiski, ka līguma mērķis ir nevis darbs vispār, bet kāds noteikts darba rezultāts.

Kādi nodokļi?

Praksē būtiskākā atšķirība starp autora līgumu, uzņēmuma līgumu un darba līgumu ir piemērojamās nodokļu likmes. Arī 2018.gadā, pieņemot, ka tiek piemērota 20% iedzīvotāju ienākumu nodokļa (IIN) likme, būs izdevīgāk noslēgt autora līgumu, nevis uzņēmuma vai darba līgumu.

IIN

Izmaksājot autoratlīdzību, pasūtītājam ir pienākums ieturēt IIN 20% apmērā (2017.gadā – 23%). Turklāt saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.899 "Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" (Noteikumi) 57.punktu nodokļa objektu pirms nodokļa aprēķināšanas var samazināt:

- 50% apmērā no autoratlīdzības (honorāra) summas par:
 - dramatiskiem un muzikāli dramatiskiem darbiem un to izpildījumiem;
 - horeogrāfiskiem darbiem, pantomīmām un to izpildījumiem;
 - muzikāliem darbiem ar tekstu vai bez tā un to izpildījumiem;
 - audiovizuāliem darbiem;
 - zīmējumiem, glezniecības, tēlniecības un grafikas darbiem u.c. mākslas darbiem;
 - lietišķās mākslas darbiem, dekorācijām un scenogrāfijas darbiem;
 - dizaina darbiem;
 - fotogrāfiskiem darbiem un darbiem, kas izpildīti fotogrāfijai līdzīgā veidā;

- celtnu, būvju un arhitektūras darbu skicēm, metiem, projektiem un celtnu un būvju risinājumiem, citiem arhitektūras darinājumiem, pilsētbūvniecības darbiem un dārzu un parku projektiem un risinājumiem, kā arī pilnīgi vai daļēji uzceltām būvēm un īstenotiem pilsētbūvniecības vai ainavu objektiem;
 - ģeogrāfiskām kartēm, plāniem, skicēm un plastiskiem darbiem, kas attiecas uz ģeogrāfiju, topogrāfiju un citām zinātnēm;
 - apdarēm, muzikāliem aranžējumiem, ekranizācijām u.tml. darbiem;
 - atklājumiem, izgudrojumiem un rūpnieciskajiem paraugiem;
 - dizaina projektiem;
- 25% apmērā no autoratlīdzības (honorāra) summas par:
 - literāriem darbiem (grāmatas, brošūras, runas, datorprogrammas, lekcijas, aicinājumi, ziņojumi, sprediķi un citi līdzīgi darbi) un to izpildījumiem, tostarp darbiem, kas radīti, izdoti, izpildīti vai citādi izmantoti presē un citos plašsaziņas līdzekļos;
 - scenārijiem un audiovizuālu darbu literāriem projektiem;
 - tulkojumiem, pārstrādātiem darbiem, anotācijām, referātiem, kopsavilkumiem, apskatiem, dramaturģijām, darbu krājumiem (enciklopēdijas, antoloģijas, atlanti u.tml. darbu krājumi) un datubāzēm.

Ja izdevumi nepārsniedz Noteikumu 57.punktā norādīto apmēru, nodokļu maksātājam nav jāiesniedz izdevumus apliecinoši dokumenti. Ja izdevumi pārsniedz Noteikumu 57.punktā norādīto apmēru, nodokļu maksātājs, uzrādot apliecinošus dokumentus, var papildus samazināt maksājamo nodokļu apmēru, iesniedzot gada ienākumu deklarāciju.

Autoratlīdzību maksājumus to izmaksas brīdī apliek ar IIN 20% apmērā, bet pēc gada ienākumu deklarācijas iesniegšanas tiem piemēro progresīvās IIN likmes, proti:

- 20% ienākumiem līdz 20 004 EUR gadā;
- 23% ienākumiem no 20 004 EUR līdz 55 000 EUR gadā;
- 31,4% ienākumiem virs 55 000 EUR gadā.

Kā norādījis Valsts ieņēmumu dienests savā atbildē ("Kā 2018.gadā noteikt darba algai piemērojamo IIN likmi?", publicēta "iFinansēs" 13.12.2017.), autoram ir tiesības autoratlīdzības izmaksātājam pieprasīt ieturēt IIN 23% apmērā, lai gada beigās nebūtu jāveic IIN pārrēķins un jāmaksā valsts budžetā IIN starpība.

VSAOI

No 2018.gada autoratlīdzības izmaksātājam (piemēram, SIA) no saviem līdzekļiem jāmaksā valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI) 5% apmērā par personām, ar kurām noslēgts autora līgums. Tās novirzīs izpildītāja (autora) valsts pensijas apdrošināšanai. Šāds pienākums nav attiecināms uz personām ar 1. un 2.grupas invaliditāti, vecuma pensionāriem, autortiesību mantiniekiem un citu autortiesību pārņēmējiem, kā arī autoratlīdzību saņēmējiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvijas Republikā.

Autora līgumiem piemērojamie nodokļi salīdzinājumā pa gadiem:

Nodoklis	2017	2018
IIN	23%	20% / 23% / 31,4%
VSAOI	-	5%

Piemērs autoratlīdzības aprēķinam salīdzinājumā pa gadiem:

Piemēram, autors saņem autoratlīdzību 600 EUR apmērā par literāra darba radīšanu.

Pozīcija	2017	2018
Autoratlīdzība bruto, EUR	600	600

IFinances publikācija

Attaisnotie izdevumi, %	15	25
Attaisnotie izdevumi, EUR	90	150
IIN, %	23	20
IIN, EUR	117,30	90
VSAOI, %	-	5
VSAOI, EUR	0	30
Nodokļi kopā, EUR	117,30	120
Autoratlīdzība neto, EUR	482,70	510
Kopējās izmaksas autoratlīdzības izmaksātājam, EUR	600	630

Deloitte nozīmē vienu vai vairākas no Deloitte Touche Tohmatsu Limited, Lielbritānijas sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk - DTTL), grupas sabiedrības vai ar tām saistītās sabiedrības. DTTL un katra no tās grupas sabiedrībām ir juridiski nošķirtas un neatkarīgas vienības. DTTL (kas nozīmē arī „Deloitte Global”) nesniedz pakalpojumus klientiem. Vairāk informācijas par DTTL un tās grupas sabiedrībām ir pieejama www.deloitte.com/lv/about.

Deloitte sniedz revīzijas, nodokļu, konsultāciju, finanšu konsultāciju un juridisko konsultāciju pakalpojumus valsts un pašvaldības iestādēm un privātajiem uzņēmumiem no dažādām nozarēm. Ar Deloitte globālo tīklu vairāk kā 150 valstīs, Deloitte nodrošina augstākās kvalitātes pakalpojumus klientiem visdažādākās biznesa situācijās. Vairāk kā 244,000 Deloitte darbinieku visā pasaulē mērķis ir atstāt nozīmīgu iespaidu, visā ko dara (klientiem, darbiniekiem un apkārtējo vidi).

Latvijā pakalpojumus sniedz "Deloitte Audits Latvia" SIA, "Deloitte Latvia" SIA un ZAB "Deloitte Legal" (kopīgi saukti "Deloitte Latvia"), kas ir Deloitte Central Europe Holdings Limited meitas vai saistītās sabiedrības. Deloitte Latvia ir viena no vadošajām profesionālo pakalpojumu organizācijām Latvijā, kas sniedz audita, nodokļu, juridiskos, finanšu un biznesa konsultāciju pakalpojumus ar vairāk kā 130 vietējo un ārvalstu ekspertu palīdzību.